

Ingerlatsinermut pilersaarut 2022 –2025

Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik

Naatsorsueqqissaartarfik - Grønlands Statistik
Postboks 1025 · 3900 Nuuk
Oqar.: +299 34 57 70
www.stat.gl · e-mail: stat@stat.gl

NAATSORSUEQQISSAARTARFIK

Ingerlatsinermut pilersaarut 2022–2025

Imarisai

1 Tunuliaqut sinaakkutillu	5
1.1 Ingerlatsineranut pilersaarut.....	5
1.2 Naatsorsueqqissaartarneq pillugu inatsit.....	5
1.3 Pisortatigoortumik kisitsisit atorlugit paasissutissaliortarneranni FN-imi tunngaviit.....	6
2 Suliaqarfiit akornanni suliniuteqarfiit.....	7
2.1 Uppernarsaasiorneq periutsillu	7
2.2 Digitaliserineq.....	7
2.3 Allaffissornermi nalunaarsuinerit aaqquissuunneri pitsanngortinnerilu	8
2.4 Suliakkiissutit	9
2.5 Allaffissornikkut naatsorsuinerit.....	10
2.6 Ingerlatitseqqiisarneq.....	10
2.7 Kinaassusaa isertorlugu isertupajaarlugulu immikkuualuttut pillugit paasissutissanik pissarsisinnaaneq	12
2.8 Oqaatsit.....	12
2.9 Kalaallit Nunaanni kisitsisit	13
2.10 Misissuinerit aamma kisitsisitigut paasissutissaliornerni pissarsiviit allat	13
2.11 Nunani tamalaani suliniaqatigiiffinnut paasissutissanik tunniussisarneq	14
2.12 FN-p nunarsuarmi anguniagai	14
3 Immikkoortut kisitsisit paasissutissat ataasiakkaat.....	17
3.1 Siulersuisut pingaarnersiunerannut tunuliaqutit.....	17
3.2 Ukiuni tulluuttuni qaninnerni ineriartornerit	17
3.3 Pisortat aningaasaqarnerat.....	18
3.4 Peqqinneq	18
3.5 Pisortaqaqarfinni aningaasarsiat.....	18
3.6 Suliffeqarneq.....	19
3.7 Innuttaasut pillugit kisitsisitigut paasissutissat	19
3.8 Meeqqat angerlarsimaffiup avataani inissinneqartut	19
3.9 Innarluutillit.....	20
3.10 Takornariaqarneq	20
3.11 Avammut tunisat eqqussukkallu nalingisa oqimaaqatigiissinnerat aamma nunanik allanik niueqateqarneq	20
3.12 Suliffissarsiortut.....	21
3.13 Paasissutissat assigiinngitsut tunngavigalugit innuttaasunik naatsorsuinerit.....	21
3.14 Nuna tamakkerlugu naatsorsuutit.....	22
3.15 Pinerluuteqarsimasut pillugit kisitsisit	23
3.16 Kisitsisitigut paasissutissat ilinniarnernut tunngasut.....	23
3.17 Soraarnerussutisiat (ilaatigut aningaasaatit aningaasaliissutigineqartut)	23
3.18 Aalisarneq.....	24

3.19 Sanaartornermut aningaasartuutitut naleqqersuut.....	24
3.20 Pisussat pillugit ilaagassat (Fremskrivningmodeller).....	24
3.21 A-bidrag (akilersuutit).....	25
4 Ilisimatusarneq.....	25
4.1 Ilisimatusarneq.....	25
5 Sulisut.....	25
5.1 Sulisut.....	25
5.2. Sulisut kattuffiitut isumaqatigiissutitut aningaasaliissutitnullu sinaakkutit	25
5.3 Piginnaasat nutaat.....	26
5.4 Sulisut sulisoriinnarnissaat.....	26
5.5 Sulisussarsiorarneq.....	27
5.6 Kalaallit Nunaata avataani siunnersortit sulisullu.....	27
6 Atuisut.....	28
6.1 Atuisut.....	28
7 Aningaasaqarneq.....	28
7.1 Aningaasaqarneq.....	28

Ingerlatsinermit pilersaarut 2022-2025

1 Tunuliaqut sinaakkutillu

1.1 Ingerlatsinermit pilersaarut

Naatsorsueqqissaartarfiup Ingerlatsinermit pilersaarusiaa siulleq 2015-imi saqqummersinneqarpoq, unalu pilersaarut Naatsorsueqqissaartarfiup Ingerlatsinermit pilersaarutaasa arfineq pingajussaraat. Pilersaarummi siullermik sammineqartut allaaserineqaqqipput nutaanik ilisimasamik ilaartorneqarlutik.

Ingerlatsinermit pilersaarut Naatsorsueqqissaartarfimmi ukiunut arlalinnut ineriartortitsinermit pilersaarutit innuttaasunit pissarsiarineqarsinnaanisaaannik anguniagaqarnermik aallaaveqarpoq. Naatsorsueqqissaartarfiup ukiu-moortumik nalunaarutaa pisarnertut siumut isigaluni immikkoortumik ima-qarpoq. Kisiannili ingerlatsinermit pilersaarut ukiumoortumik nalunaarusi-anut saqqummiunneqartartunut sanilliullugu immikkuualuttunik imaqarne-rungaarpoq. Ingerlatsinermit pilersaarummut peqatigitillugu ukiumoortumik nalunaarutip imarisamigut annikinnerunissaa Naatsorsueqqissaartarfiup toq-qarpaa.

Ingerlatsinermit pilersaarut ukiunut sisamanut ingerlaavartumik pilersaarua-taasassaaq, taannalu Naatsorsueqqissaartarfiup siulersuisuinit ukiut tamaasa nutarterneqartassaaq. Ingerlatsinermit pilersaarutit ukiumoortumik saqqum-mersitassatut pilersaarutitigit piviusunngortinneqartassapput. Nutarterinisi-sani ilaatigut digitaliseringimut periusissiaq kisitsisitigit paasissutissaliorner-milu paasissutissat tunngavigineqartartut pillugit suliniut Naatsorsueqqissaar-tarfimmut kingunerisa pilersaarusiordermi pitsaanerusumik ilanngunneqar-sinnaanera annertunerusumik erseqqissarneqarput.

1.2 Naatsorsueqqissaartarneq pillugu inatsit

Naatsorsueqqissaartarfik Kalaallit Nunaanni pisortatigoortumik kisitsisitigit paasissutissaliornermi qitiusumik oqartussaavoq. Naatsorsueqqissaartar-fiup siunertaraa paasissutissat tunngavigalugit inuiaqatigiinni ineriartornerup, politikikkut allaffissornikkullu aalajangiinerit, pilersaarusiorderit inuiaqati-giinnillu ilisimatusarnermik nalilersuinissap qulakkeerneqarnissaa.

Naatsorsueqqissaartarfik aqqissuussaannermi Aningaasaqarnermut Naligiissi-taanermullu Naalackersuisoqarfiup ataaniippoq. Kisiannili Naatsorsueqqis-saartarfimmi aqutseriaaseq Naalackersuisoqarfiup ataani aqutsisoqarfinnut allanut sanilliullugu allaaneruvoq. Naatsorsueqqissaartarfimmi qulliuneru-sumik akisussaasut tassaapput siulersuisut, inuiaqatigiinni pissutsinik ilisi-masalinnik tallimanik ilaasortaaffigineqartut. Naatsorsueqqissaartarfimmi pi-sortaq ulluinnarni aqutsisuuvoq sulisoqarfillu avammut aamma sinniisuuf-figisarlugi.

Naatsorsueqqissaartarfiup suliassai pingaarnerit Naatsorsueqqissaartarfik pil-lugu Inatsisartut inatsisaanni nr. 11, 29. oktober 1999-imeersumi kingusinerusuk-kut allannngortinneqartumi ersipput.

Inatsit naapertorlugu Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinni pissutsit pillugit kisitsisitigut paasissutissaliornermi paasissutissat Naatsorsueqqissaartarfiup katersortarpai, suliaralugit avammullu saqqummiullugit. Naatsorsueqqissaartarfik aammattaaq kisitsisitigut paasissutissaliorluni paasissutissat akiliisitsilluni katersorsinnaavai, suliaralugit avammullu saqqummiullugit. Naatsorsueqqissaartarfik naggataatigut kisitsisitigut paasissutissiineri nunat tamat akornanni suleqatigiinneq pillugu suliaasaqartarpoq.

Siulersuisut suliaasaat kisitsisitigut paasissutissiisarneq pillugu inatsimmi er-sittut tassaapput:

- Naatsorsueqqissaartarfimmik qulliunerusumik akisussaafeqarneq.
- Pisortat kisitsisinik paasissutissaliornerisa ataqatigiissaarnis-saanut siunnersuusiorneq.
- Naatsorsueqqissaartarfiup siunertat pillugit aalajangersakkat naa-pertorlugit sulinissaa isumagalugu.
- Naatsorsueqqissaartarfiup piffissamut sivisuumut suliniuteqarfis-saanik pilersaarusiak akuerisassallugit.
- Naatsorsueqqissaartarfiup sulinissamut pilersaarutai akuerissallu-git.
- Suliffeqarfiup ingerlatsineranik ukiumoortumik Naalakkersuisunut ukiumut ataasiarluni nalunaarusiornissaq.

1.3 Pisortatigoortumik kisitsisit atorlugit paasissutissaliorneranni FN-imi tunngaviit

Naatsorsueqqissaartarfik pisortat kisitsisinik paasissutissaliornerat pillugu FN-imi tunngaviit malillugit sulisarpoq. Tamassuma ilaatigut kinguneraa:

- Kisitsisinik paasissutissat sumulluunniit atassuteqarani innuttaasu-nit pissarsiarineqarsinnaassapput.
- Ilisimatusarnermi ileqquusut naapertorlugit kisitsisitigut paasissu-tissaliornermi datanik pissarsiviit periutsillu pillugit paasissutissat saqqummiunneqartassapput.
- Inuit pillugit paasissutissat naatsorsueqqissaartarfiit kisitsisinik paasissutissanik suliaat, inuit ataasiakkaat inatsisilluunniit tunnga-vigalugit inuit pineqaraluarpata, isertuullugit suliarineqartassap-put, taamaallaallu kisitsisinik paasissutissaliornermi siunertaqar-luni atorneqassallutik.
- Nunani ataasiakkaani naatsorsueqqissaartarfiit qaffasissutsini ta-mani kisitsisinik paasissutissaliornermi periutsini taaguutit, immik-koortiterinerit periutsillu imminnut ataneri atorneqarluarsinnaa-nerilu siuarsassavaat.

2 Suliaqarfiit akornanni suliniuteqarfiit

2.1 Uppernarsaasioorneq periutsillu

Immikkoortuni kisitsisinik paasissutissaliorfiusuni assigiinngitsuni pitsaanerumik assigiiaarnerusumillu uppersarsaasiortarnissaq Naatsorsueqqissaartarfiup suliniutigaa. Nittartakkami www.stat.gl-imi immikkoortuni kisitsisitigut paasissutissiissutini tamani periutsit, immikkoortiterinerit/ilisimatusarnermi taaguutit, pissarsiviit, assigiinngiaarnerit taaguutinillu pingaarnernik nassui-aanerit pillugit paasissutissat takuneqarsinnaassapput. Kisitsisinik paasissutissaliornermik nalunaarsuiffinni pingaarnerni tamani ilaatigut nalunaarsuiffiit ilisimatusarnermi annertunerusumik atorineqarsinnaanissaat siunertaralugu assigiinngiaarnerit nalunaarsuiffinniittut pillugit takussutissiat avammut saqqummiunneqartassapput. Innutaasunut tunngasut nalunaarsuutit siulliullugit suliarineqarput.

Kalaallit Nunaat NordForsk-imit avannaamioqatigiit akornanni nalunaarsuiermik ilisimatusarnermut peqataanissamut aningaasaliissutinik pissarsisarpoq. Naatsorsueqqissaartarfiup nalunaarsuisarnerata siunissamut sinaakku-siilluni pitsaanerumik paasissutissalorneqartalerinissaa ilisimatusarnerup toqqaanangikkaluamik kingunerisassaasa ilagaat.

Kisitsisaataasivimmi nalunaarsuutit uppersarsaatit atorineqartartunut periuseq atorlugu Naatsorsueqqissaartarfiimmit uppersarsasioorneqarput. Maanna kisitsisitigut paasissutissiat arlaqartut uppersarsasioorneqareerput. Sammisanut assigiinngitsunut paasissutissanut uppersarsaatit amerliartorneri malillugit Naatsorsueqqissaartarfiimmit tamanut saqqummersinneqartassapput, tamannalu immikkut nalunaarutigineqartassaaq.

Paasissutissat uppersarsasioorneq nutaamik suliarinnittussanut ajornannginerusumik kinguneqassaaq, ukiuni arlaqartuni inummit ataatsimit suliarineqarsimasut eqqarsaatigalugit.

2.2 Digitaliseriineq

Digitaliseriinermit pisortat ataatsimut periusissiaat Naalakkersuisut 2014-imi akueraat, kingullermik taanna 2018-2021-mi nutarterneqarpoq. Suliniuteqarfiit aalajangersimasut atuutilersinneqarnerannut atatillugu Naatsorsueqqissaartarfik suliaqarnerulissaaq. Kisiannili piffissaq siviisunerusoq eqqarsaatigalugu periusissiami Naatsorsueqqissaartarfiimmut nutaanik periarfissiisut immikkoortut amerlanerulissapput.

Inuit (CPR), suliffeqarfiit, (CVR) illuutit nunamullu paasissutissat (assersuutigalugu najukkat pillugit paasissutissat) pillugit tunngaviumik paasissutissat pingaaruteqarput. Paasissutissat tunngaviusut kisitsisitigut paasissutissiarpassuarni Naatsorsueqqissaartarfiimmi pitsaassutsit qaffatsissavaat aammalu illuutit pillugit kisitsisinik paasissutissiisoqartalersinnaassalluni. Aammattaaq ilimagineqartariaqarpoq datat paasiuminarsarnissaannut isumalluutit ikinnerusut Naatsorsueqqissaartarfiup piffissami siviisunerusumi atortassagai.

Digitaliseriinermit periusissiami inuit pillugit paasissutissat pillugit nutaamik inatsisilioraqarpoq, tassanilu aalajangersakkat danskit inuit pillugit paasissu-

tissat pillugit inatsisaanniittut qaninnerulerlugit Kalaallit Nunaanni inatsiseqalerpoq.

Piffissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu digitaliseeriinerup annertusinerata kingunerisaanik, Naatsorsueqqissaartarfimmit periarfissagissaarnerulernissaq naatsorsuutigineqarpoq. Nalunaarsuinerit assigiaarnerusut aallaavigalugit kisitsisitigut paasissutissat atuuttut suliarineqaraangata immikkoortunilu nutaani aaqqissuussamik assigiaartumillu nalunaarsuisoqartalernissaa isumalluarfigineqarluni. Pisortat ataatsimut aningaasaqarnermik aqutsinermi aqutsinermilu paasissutissanik nalunaarsuiffeqarneranni Naatsorsueqqissaartarfik piffissamut ungasinnerusumut nutaanik periarfissaqalerpat. Aamma takuuk immikkoortoq 2.3 ataaniittoq.

2.3 Allaffissornermi nalunaarsuinerit aaqqissuunneri pitsangortinnerilu

Naatsorsueqqissaartarfiup Kalaallit Nunaanni pisortat Naatsorsueqqissaartarfiunerat isumaqanngilaq Naatsorsueqqissaartarfik kisitsisinik paasissutissaliornernut tamanut tabelinut piariikkanut datanik taamaallaat katersuisartooq. Naatsorsueqqissaartarfittulli allatut pisortat, suliffeqarfiit kattuffiillu paasissutissanik suliaqarnissaat Naatsorsueqqissaartarfiup pisariaqartippaa. Nunani allani kisitsisinik paasissutissaliornerni amerlanerni atuuppoq nalunaarsuiffiit allaffissornermut siunertaqarluni pisortat oqartussaasut suliaat, taakku aallaavigalugit paasissutissanik tunngaveqarluni Naatsorsueqqissaartarfik kisitsisitigut paasissutissanik katersuisarpoq, suliaqartarpoq avammullu saqqummiussisarluni.

Naatsorsueqqissaartarfik naliliivoq nalunaarsuiffinni allaffissornermi atornerqartartuni paasissutissat pingaarnerit tunngavigalugit kisitsisinik paasissutissaliornernit eqqortumik takutitsisunik kisitsisitigut paasissutissaliornernik kinguneqartartoq, tassa nalunaarsuiffiit oqartussaasunit akisussaasunit amerlasoorpassuartigullu inunnit suliffeqarfinnillunniit aamma ingerlaavartumik misissorneqartarmata. Tassunga peqatigitillugu allaffissornermi nalunaarsuiffiit tunngavigalugit kisitsisitigut paasissutissiat suliarineqarnerat akikinnerarpoq, tassa Naatsorsueqqissaartarfik datanik suliffeqarfinni inuinnarnilu katersuinissamut isumalluutininik atuissanngimmat aammalu paasissutissanik assigiaartunik nalunaaruteqartoqarnissaa qulakkeerneqartarluni. Naggasiullugu, allaffissornermi nalunaarsuiffiit ilusilersugaanerat aaqqissuussamillu atornerqartarnerat allaffissornermi oqartussaasuni akisussaasuni pisariillisaanissamut aamma tapersiisarput.

Qulaaniittunut nangeqqillugit Naatsorsueqqissaartarfik inassuteqaateqarpoq, qitiusumik allaffissuup kommunillu siunissami suleqatigiillutik – suliassanik suliarinninnermut atatillugu aaqqissuussamik nalunaarsuinerit aallaavigalugit paasissutissat pisortat suliarisaat tunngavigalugit kisitsisitigut paasissutissaliornernit nutaat suliarineqartarnissaat anguniartariaqaraat.

Pisortani oqartussaasut allaffissornermi nalunaarsuiffinnik pilersitsiniartut Naatsorsueqqissaartarfimmik aamma Digitalimik sullissinnermut Aqutsisoqarfimmik isumasiuisarnissaat ataatsimut isigalugu qulakkeerneqartariaqarpoq, taamaalilluni nalunaarsuiffiit naleqquttumik ilusilersornissaat aammalu kisitsisinik paasissutissaliornernut atornerqarsinnaaneri qulakkeerneqarniassammat. Nalunaarsuiffiit aaqqissugaanerannik allanngortinnerinillu Naatsorsueqqissaartarfimmut nalunaartussaataaneq kisitsisitigut paasissutissiisarneq pillugu inatsimmi allaqqareerpoq, kisiannili tamassuma ilisimatitsissutigisarnissaa

siunertaralugu Naatsorsueqqissaartarfik annertunerusumik suliniuteqarniarpoq.

2.4 Suliakkiissutit

Paasissutissarpasuit Naatsorsueqqissaartarfiup pigisai akiliisitsilluni arlalinik aaqqiissuteqarnissamik neqerooruteqarnissamik periarfissiipput. Akiliisitsilluni suliassat paasissutissat allat ilanngullugit imalinnik immikkuualuttunngorlugit akiliisitsinani pisortanut suliarineqartunit imaluunniit sullissat atasiakkaat pisariaqartitaannut naleqqussarneqartunit allaanerusarput. Akiliisogarnissaanut tunngavilersuutigigajunneqartarpoq avammut saqqummiunneqaraangata paasissutissat eqqortuutinniarlugit Naatsorsueqqissaartarfiup kukkuneruisarnera. Datat immikkuualuttunngornerullugit atorneqarneri annertunerusumik suliarineqarnissaannik kukkunerisiorneqarnissaannillu pisariaqartitsisoqartarpoq, taamaaliortoqartillugu akilersitsisoqartarpoq.

Tunngaviusumik kisitsisinik paasissutissaliornermut suliaqarnermut naleqqukkaangata kiisalu sulisut pigineqaraangata Naatsorsueqqissaartarfik siunissami akiliisitsilluni suliaqartaannassaaq. Naatsorsueqqissaartarfik nammineerluni suliassanik tuniniaasassanngilaq aammalu suliat akilersinneqartut amerlippata iluatsitsinertut isiginagu. Naatsorsueqqissaartarfik suliakkiissutit kisitsisinik paasissutissiornermi tabelit kisitsisaataasivimmiittut immikkuualuttunngornerat annertusillugu kisitsisitigullu paasissutissat ujtartorneqarajuttartut aningaasanut inatsimmi aningaasaliissutinit matussuserneqartut ilannguttarnerisigut ilaatigut siumut isigaluni ingerlatsinermi tunngavik nammineerluni annikillisittarpaa.

Suliakkiissutit nalunaarsuinerit tunngavigalugit taamaallaat tabelinngortillugit Naatsorsueqqissaartarfiup killilerniassavai. Apersuinerit tunngavigalugit misissuinissanik sullissat kissaateqarpata Naatsorsueqqissaartarfik paasissutissat pillugit nakkutilliisoqarfimmiit (Datatilsyn) akuerineqareernikkut tigusillattaarilluni misissuinerit atugassanik innuttaasut pillugit nalunaarsuiffinniit pissarsianik tapersiisinnaavoq, kisiannili ilaannikkut Kalaallit Nunaanni Danmarkimiluunniit misissuinerit apersuisartut apersuineri atorsinnaassassallugit.

Kisitsisitigut paasissutissat nalilersuinerillu suliarinissaannut siunnersortit ilisimatusartullu avataaneersut qitiusumik allaffissuup kommunillu akuttunngitsumik atortarpaat, tassani Naatsorsueqqissaartarfiup kisitsisinik paasissutissai pingaarnertut atorneqartarlutik. Siunnersortit suliakkerneqaraangamik Naatsorsueqqissaartarfimmit paasissutissanik akuttunngitsumik immikkut kisitsisinik aniatitsisarput imalluunniit Naatsorsueqqissaartarfiup serverianit namminneq nalilersuinissaminut kikkueneri paasiuminaasaarlugit datanik pisisarlutik.

Siunnersortit kisitsisitigut paasissutissanik imaqartunik nalilersuinissanik nalunaarusiorneqarnissaannillu sulisussarsiarineqannginneranni Naatsorsueqqissaartarfik isumasiorneqarsinnaalluortoq Naatsorsueqqissaartarfiup ilisimatitsissutiginiartassavaa. Naatsorsueqqissaartarfik isumaqarpoq nalunaarusiat nalilersuinerillu isumalluutit/aningaasartuutit ikinnerusut atorlugit suliarineqarsinnaasut. Naatsorsueqqissaartarfik taamaalilluni kisitsisit suut kisitsisaataasivimmeereenersut nalilersorsinnaavaa aamma nalunaarsuiffiit pioreersut atorlugit sunik kisitsisitigut paasissutissaliorsinnaanera aammalu paasissutissat ataatsimoortillugit datanillu nutaanik pissarsilluni annertunerusumik suliaqarnissamik pisariaqartitsiviunersut ikiuussinnaavoq.

2.5 Allaffissornikkut naatsorsuinerit

Kisitsisitigut paasissutissanik saqqummiisoqartillugu taaguutit, immikkoortiterinerit periutsillu nunat tamat akornanni atorneqartartut Naatsorsueqqissaartarfiup sapinngisamik atortarpai. Kisitsisitigut paasissutissat taakku ilaaitigut inuit suliaqarfinni aalajangersimasuni ulluinnarni suliaqartut – assersuutigalugu qitiusumik allaffissuarmi kommunimiluunniit allaffimmi sulisut – ujar-tugarineq ajorpaat. Assersuutigalugu ingeniøritut ilisimatusartutut, pilersitsi-sartutut sanaartukkanillu ilusilersuisartutut inuussutissarsiutinut ilinniarsima-sut, nunarsuarmi taaguutit atorneqartut, pinnagit sanasut Sisimiuni Sanaar-tornermut Ilinniarfimmi ilinniarsimasut qassiuneri ujaratorneqarajuttarput.

Allaffissornermi nalunaarsuisarnernik Naatsorsueqqissaartarfiup suliaqartar-nissaa siunertaralugu oqartussat sulianik ingerlatsisartut Naatsorsueqqissaar-tarfiup oqaloqatigisarpai. Pingaartumik nalunaarsuiffiit Naatsorsueqqissaar-tarfiup ineriartortinnikuusai atorlugit allaffissornermi naatsorsuinerit ajor-nanngikannersumik suliarineqartarnissaanni. Assersuutigalugu tassaapput im-mikkoortuni pisortat aningaasaqarnerat akissarsiallu kiisalu suliffeqarneq ilin-niartitaanerlu. Kisiannili aningaasatigut isumalluuteqartitsisoqarnissaa aam-malu paasissutissanik isumannaallisaasarnerep paasissutissallu pillugit iser-tuussaqaartarnerup ajoquserneqannginnissaat Naatsorsueqqissaartarfimmut pingaaruteqarpoq.

Tunngaviusumik atuarfiit pillugit kisitsisitigut paasissutissat amerlanerpaat Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfimmit ullumikkut suliarineqartarput, taavalu ilinniartitaaneq pillugu kisitsisitigut paasissutissat allat Naatsorsueqqissaar-tarfimmit suliarineqartarlutik. Assersuutigalugu inuusuttut anguniakkat pil-lugit kisitsisitigut paasissutissaliornermut atatillugu ingerlatsisarnernik nali-lersuinerit annertunerusumik isiginiarneqalerneranni Naatsorsueqqissaartar-fiup Ilinniartitaanermullu Aqutsisoqarfiup ataqatigiissumik ataqatigiissaari-nikkut suleqatigiinnissaat pisariaqartorujussuuvoq.

2.6 Ingerlatitseqqiisarneq

Kisitsisit allanngoriartorneri isiginiarlugit saqqummersitat naannerusut Naat-sorsueqqissaartarfiup atornerusarniarpai. Saqqummersitanut uppernarsaati-nik periutsinillu allaaserinninnerit nittartakkami immikkoortunut tamakku-nunnga tunngasunut tassunga peqatigitillugu nuunneqassapput. Saqqummer-sitat naannerusut kisitsisaataasivimmi paasissutissanik immikkuualunnerusu-nut innersuussutinik imaqaartassapput.

Kisitsisitigut paasissutissanik soqutiginninnerunissaq nutserinermullu isumal-luutit atorneqartut annikillisinneqarnissaat qulakkeerniarlugit saqqummersi-tat naalisinneqassapput. Taamaaliornikkut paasissutissat kisitsisaataasivimmi pissarsiarineqarsinnaasut pitsaassusaat annertusarneqarnissaat pitsanngor-tinneqarnissaallu isiginiarneqarnerulissaaq.

Saqqummersitsinermut ilanngullugu Naatsorsueqqissaartarfimmit tusagassi-utinut nalunaarummik ilanngussisoqarajuttarpoq. Saqqummersinneqartartut a-taasiakkaat tusagassiutitigut nalunaarutitaqassanersut immikkut isumaliuter-suutigineqassapput. Kisitsisitigut paasissutissat nutaat eqqarsaatigalugit tusa-gassiutitigut nalunaaruteqartarnissaq pingaaruteqarpoq, taakkulu suliarine-qartassapput tusagassiutinut tigusiffigiinnarneqarsinnaasunngorlugit.

Tassunga atatillugu kisitsisaataasiviup pingaarnertut ingerlatitseqqiisarfiulerneratigut atuisartunik pikkorissartitsisarnerup pingaarnersinnissaanik pisariaqartitsisoqarpoq. Ilinniartunut, isumaginninnermut kisitsisinik paasissutissanik sulinerminnut atatillugu atuisartunut inuinnarnullu pikkorissartitsinernik Naatsorsueqqissaartarfik ataavartumik neqerooruteqartassaaq.

Internetimik atuiernerup pitsanngoriartornera aamma akikilliartornera ilutigalugu Naatsorsueqqissaartarfimmit kisitsisaataasivimmik atuiernmik ilitsersuusiornissaq misilinniarpa, taanna pikkorissaanerit saniatigut pisussatut pilersaarutigineqarpoq. Filmi suliarineqartoq sulisunit nutarterneqarsinnaanissaa anguniarneqarpoq, taamaattumik imarisaa immikkut isiginiarneqassaaq ilusaa pivallaarnagu.

IT-mi sulisut paasissutissanik kisitsisaataasivik ingerlatitseqqiivittut atorsinnaassavaat kisitsisillu nutartikkat programmini atoqqissinnaassallugit, assersuutigalugu oqarasuaatinut angallattakkanut apps-inut, nittartakkani immikkut grafikinngorlugit saqqummiinerni il.il. Paasissutissat API (application programming interface) atorlugu atuisunit tamanit atorneqarsinnaapput. API Sverigemi Naatsorsueqqissaartarfiup atugaa Naatsorsueqqissaartarfiup atorpa, kisitsisaataasivimmut toqqaanaq atassuteqarluni atorneqarsinnaasoq.

Takornariat nittartagaat www.tourismstat.gl 2015-imili API atorlugu nutarterisalerpoq. Naatsorsueqqissaartarfiup nittartagaani titartakkat atorlugit saqqummersitanik pitsanngorsaaniarluni API aamma atorneqarpoq. API-mik atuiernerup siunertaasa aapparivaat API-mik atuiernmik misilittagaqalernissaq, atuilertussanik pitsaasumik siunnersuisarnissaq eqqarsaatigalugu. Atuilertussat sukkanerusumik API-mik atuilernissaat anguniarlugu Naatsorsueqqissaartarfiup nittartagaani programkode akeqanngitsumik tamanit atorneqarsinnaavoq.

Paasissutissanik takussaasunngortitsinissamut pisariaqartitanik programminik atuisunut ajornanninnerulersitsineq, tassunga ilanngullugu titartaganngortitsinerit paasinartut (infografik) atorlugit saqqummersitsisarnerit, assersuutigalugu Facebookimi nutaarsiassanik nalunaaruteqarnermi, periarfissat ajornanninnerulernissaat pilersaarusiorneqassaaq. Suleriaaseq taanna periarfissiivoq open-sourcemik R;-imik atuisinnaanermik misilittagaqalernissamut, programmi pineqartoq nalinginnaasuuvoq datanik paasinarsaanermi suliaqarnermi.

Naatsorsueqqissaartarfiup FN-imit nunarsuarmi anguniarneqartut pillugit saqqummersitai (www.stat.gl/VMD) API atorlugu suliaapput R-imi kodelerlugit suliareqqitaallutik. Nunarsuarmi anguniakkanut ataasiakkaanut kode najoqqutaq aaneqarsinnaavoq uppernarsaatitut imaluunniit misileraatissatut.

Kisitsisitigut paasissutissanut Naatsorsueqqissaartarfiup nammineq suliarisartagaanut pissarsiarineqarsinnaasunut kisitsisaataasivik ullumikkut atorneqarneruvoq. Kisitsisit paasissutissartai Naatsorsueqqissaartarfimmit misissorlu-aqqaarnagit kisitsisaataasivimmut ilineqartartunik kisitsisaataasivik tamasma saniatigut imaqarpoq – assersuutigalugu Uumasunut nakorsamiit aamma Nakorsaaneqarfimmiit kisitsisit.

Naatsorsueqqissaartarfiup anguniagaraa sulisoqarfiit amerlanerusut kisitsisaataasivimmik atuisassasut, taamaalilluni Naatsorsueqqissaartarfiup nittartagaannertunerusumik Kalaallit Nunaat pillugu paasissutissanik qitiusumik nittartagaassalluni. Kisitsisaataasiviup ingerlatitseqqiffiusarnissaanut pisariaqarpoq pilersuisut pitsaassutsinik aalajangersimasunik malinninnissaat nammineer-

sinnaanissaallu, tabelillu pissarsivinnik erseqqissumik imaqarnissaat, tabelillu ingerlaavartumik nutartertarnissaat, minnerpaamik ukiumut ataasiarluni.

Finlandimiut naatsorsueqqissaartarfiat isumassarsiorfigalugu Naatsorsueqqissaartarfik makronik kisitsisaataasivimmi tabelinik ajornannginnersumik suliaqartarnissaq siunertaralugu ineriartortitsivoq. 2021-mi makrot pineqartut naatsorsuinnermut nalunaarsuiffimmut paasissutissiornermut aamma naatsorsuinnerni assigiinngitsuni paasissutissat nassuiaatillu assigiiarneqarnissaanut atorneqarsinnaasunngortinneqarput.

2.7 Kinaassusaa isertorlugu isertupajaarlugulu immikkuualuttut pillugit paasissutissanik pissarsisinnaaneq

Inuit suliffeqarfillu pillugit paasissutissanik (= immikkuualuttut pillugit paasissutissanik) Naatsorsueqqissaartarfiup ingerlatitseqqiisarnera inuk pillugu paasissutissanut inatsimmit aamma kisitsisit pillugit paasissutissiisarneq pillugu inatsimmit killilersorneqarpoq, taakkunani inuit ataasiakkaat suliffeqarfiilluunniit ataasiakkaat pillugit paasissutissat allanullu ingerlateqqinneqartussaannngitsut Naatsorsueqqissaartarfiup tigusartagai aalajangersarneqarlutik.

Allaganngorlugu isumaqatigiissuteqarnikkut inuit Naatsorsueqqissaartarfimmi sulisuunngitsut Naatsorsueqqissaartarfimmi kinaassusii isertupajaarlugit paasissutissat tunngavigalugit tabelilorsimapput nalilersuisinnaallutillu. Paasissutissani kinaassutsit isertupajaarnerat isumaqarpoq inuit normui, najugaarfii allallu inuit kinaassusiinik takutitsisinnaasut tulleriiaarlugit normunik taarserneqarnerat imaluunniit peerneqarnerat. Kinaassusaa isertupajaarlugit paasissutissat imaattariaqanngilaq kinaassusaa isertuulluinnarneqartoq, tassa paasissutissanik ilaatigut allatigut kinaassutsinik paasinninnikkut inuit ataasiakkaat pillugit paasissutissat pissarsiarineqarsinnaasarmata. Assersuutigalugu inuup ukioqassusia, ilinniagaqarnera, katissimanera katissimannginneraluunniit, meeraasa amerlassusaa, najugaa il.il. pillugit paasissutissat tunngavigalugit inuup isertitai pillugit paasissutissat eqqoriarneqarsinnaammata – pingaartumik inuit sumiiffimmi agguaqatigiissillugu isertitarineqartartuniit qaffasinnerusunik isertitallit pillugit.

Ilisimatusarnermut (forskningsserver) inatsisissanillu piareersaanermut (lov-modelserver) atatillugu kinaassusaa isertupajaarlugit paasissutissanik Naatsorsueqqissaarnermi inatsit malillugu aamma paasissutissanik isertuussinisamik malittarisassat malillugit pissarsisoqarsinnaavoq, datanik atuinnissamut piomasaaqatit Naatsorsueqqissaartarfiup datanik isertuusinermut iliuuserisartagaanut tunngasumi tamakkiinerusunik atuarneqarsinnaapput. Kinaassusaa isertupajaarlugit immikkuualuttunngorlugit paasissutissat Naatsorsueqqissaartarfiup serveriatigut avataanit pissarsiarineqarsinnaapput. Interneti aqutugalugu immikkullu piomasaaqatit malillugit internetikkut nammineq suliffigisamiit paasissutissanik pissarsisoqarsinnaavoq. Piomasaaqatit ilaat tassavoq tabelinik suliarineqartunik tamassumalu kingorna Naatsorsueqqissaartarfiup serverianit aaneqartunik Naatsorsueqqissaartarfiup nakkutiginninnissaa.

2.8 Oqaatsit

Nittartakkamik atuisut 20 procentii Nunanit Kalaallit Nunaata Danmarkillu avataaneersuupput. Taamatut amerlatiginerisa paasinarsisippaa Naatsorsueqqissaartarfiup suliai nunani allani aamma annertuumik soqutigineqartut. 2019

aallarnerfigalugu Kalaallit Nunaanni kisitsisit kalaallisut, qallunaatut tuluttullu saqqummersinneqartalerput, kisitsisaataasivimmilu tabelit aamma tuluttut aamma saqqummersinneqartarput, qularnanngilarli tuluttut amerlanerusunik saqqummersitsisarnissaq pisariaqartinneqartoq.

Kalaallisut taaguutit nutserinermit nutserinermut pilersinneqartarmata kisitsisitigut paasissutissanik kalaallisut nutserisartut atuartartullu unammilligas-saqartarput. Oqaaseqatigiinni danskisut taaguutit kalaallisut nutserneqarsinnaasarpurput oqaaseqatigiillu assigiit assigiinngitsunik nutserneqarsinnaasarlutik. Ajornartorsiut aaqqiiviginiarlugu kisitsisitigut paasissutissanit assigiinngitsunit taaguutit katersorlugit kalaallisut taaguutit assigiissarnerat Naatsorsueqqissaartarfiup aallartinnikuuaa. Taaguutit Naatsorsueqqissaartarfiup katersugai oqaasileriffiup qarasaasiami nalunaarsuivianut piffissap ingerlanerani ilanngunneqassapput.

2.9 Kalaallit Nunaanni kisitsisit

2018-imi Ukiumoortumik Kisitsisitigut Paasissutissat aamma Greenland in Figures (Kalaallit Nunaanni kisitsisit) ataatsimoortillugit suliarineqarput. Kalaallit Nunaanni kisitsisinut ilanngunneqassapput tabelit arlalissuit oqaatsit pingasut atorlugit nassuiaatitallit, nassuiaataat nittartakkamut aamma ilanngunneqarsinnaapput.

Saqqummersinneqartartut amerliartortillugit, Ukiumoortumik Kisitsisitigut Paasissutissat tabelinik katersivittut suliarineqarnissaanut, nutsigassat ikilisin-niarneqarnerat pissutaavoq. Naatsorsueqqissaartarfimmit aamma nalilerneqarpoq ullutsinni atuisut inuiaqatigiinnut tunngasunik paasissutissanik pissarsiaqarsinnaalluartut ass. uku aqutigalugit; www.sullissivik.gl, www.peqqik.gl, www.aka.gl, www.asiaq.gl allanilu.

2019-imi Greenland in Figures kalaallisut (Kalaallit Nunaanni kisitsisit) qallunaatullu (Grønland i tal) saqqummersinneqartalerput. Kalaallit Nunaanni kisitsisini allassimasut nittartakkami atorneqarsinnaanissaat immikkut anguniarneqarpoq.

2.10 Misissuinerit aamma kisitsisitigut paasissutissaliornerni pissarsiviit allat

Allaffissornermi nalunaarsuiffinniit inunnullu aamma suliffeqarfinnut tunngasunik misissuinerit tigussilluni nunani ataasiakkaani naatsorsueqqissaartarfiit kisitsisitigut paasissutissaliornermik tunngaveqartarnertik ileqqoraat. Kisian-nili Naatsorsueqqissaartarfiup allaffissornermi nalunaarsuiffiit kisiisa atortar-pai. Paasissutissat annertuut nunarsuarmi isiginiarneqartarisa ilaatut nunarsuup sinnerani kisitsisitigut paasissutissiinerni pissarsiviit allat naatsorsueqqissaartarfiit atortalernikuuaat.

Naatsorsueqqissaartarfimmit misissuinerit tunngavigalugit ingerlaavartunik kisitsisitigut paasissutissiortalerniannigilaq. Taamaakkaluortoq ilisimatusartu-nit allanillu, misissuininissat aamma kisitsisinik aallernissanut siunnersorneqarnissanut unissimasunik aamma naatsorsuinerit itisiliinerni assigiinngit-suni pisariaqartinneqartarpoq Naatsorsueqqissaartarfimmit ikiorneqarnissaq. Aallaqqaasiutigalugu Naatsorsueqqissaartarfiup nittartagaanut misissuinerit ilitersuutit ilanngussisoqarnissaa pilersaarutaavoq.

Naatsorsueqqissaartarfiup paasissutissanik pissarsivinnik allanik atuisarnermi misilittakkat ukiuni aggersuni annertusarniarpai. Nioqqutissanik ataasiakkaanik tunisinerit pisiniarfinni strekodet atorlugit nalunaarsorneqartarnerat asersuutigalugu atuisunut akit assigiinngiaarnerannik takussutissiat pitsanngortinnissaannut tapersiisinnaavoq, oqarasuaatinillu atuinerit pillugit paasissutissat nunami allamiut Kalaallit Nunaannut tikeraartut agguataarnerisa misingernerinut atorneqarsinnaallutik nunalu tamakkerlugu naatsorsuutini atuisut atuinerisa misissuiffigisarneri ilaatigut taarserneqarsinnaallutik. Paasissutissanik pissarsivinnik allanik misileraaneq sapinngisamik suleqatit naleqqutut suleqatigalugit pisassaaq kisitsisitigut paasissutissiisarneq pillugu inatsisaalersinnaasumut atugassanik misilittagaqalernerum atorneqarsinnaallutik.

2.11 Nunani tamalaani suliniaqatigiiffinnut paasissutissanik tunniussisarneq

FN-ip piujuaannartitsiniarluni anguniagai ukiuni tulliuttuni sammineqangaatsiartussaapput. FN-imit piujuaannartitsiniarneq pillugu 17-inik anguniagaqarput taakkulu ataani 169-it anguniakkat 232-llu erseqqissaassutissat allat aamma anguniarneqarlutik. Tassunga tunngatillugu Kalaallit Nunaata akisussaaffigisai Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalakkersuisoqarfiup ataaniittumi Nuna tamakkerlugu pilersaarusiortarnermut immikkoortortaqarfimmi inissisimapput.

SDG-ip erseqqissaassutaanut tunngatillugu Naatsorsueqqissaartarfimmit suliarineqartussat suli inissinneqanngillat. Suliassanut pilersaarusiaq Naalakkersuisunit suliarineqartussaq akuerineqaqqaartussaavoq, tassungalu ilaassaaq Naatsorsueqqissaartarfiup suliassai.

Naatsorsueqqissaartarfimmit maanna ilimagineqarpoq erseqqissaassutissat kisitsisaataasivimmumt aaneqarsinnaanngornissaat ilimagineqarpoq, kisitsisaataasivimmiittut atorlugit Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfiup nittartagasaanut API atorlugu nuunneqartarsinnaassapput. Taakku saniatigut aamma kisitsisitigut paasissutissanik allanik ilaterisoqarsinnaavoq, Danmarkimi aningaasaqarnermut inatsimmit aningaasaliiffineqarlutik.

Danmark Statistikkimut FN-ip Nunarsuarmi anguniagai pillugit Naatsorsueqqissaartarfimmik suleqateqarnissaq siunertaralugu aningaasaliissutit 2019-imi 2022-mut 4 mio. kr.-imik qaffanneqarput. Tamanna tunngavigalugu Danmark Statistikip piunasaqaatigaa pilersaarut aningaasat sinneruttut 3.5 mio. kr.-inik annertussuseqartut atorneqarnissaat eqqarsaatigalugit.

2.12 FN-p nunarsuarmi anguniagai

Nunarsuarmi piujuartitsinissaq pillugu FN anguniagassanik 17-inik atuutilersitsinikuuvoq, nunat FN-imit ilaasortat akuersaarlutik anguniarniarlugit isumaqatigiissutigisaannik. Naatsorsueqqissaartarfiup kisitsisitigut paasissutissiat atorlugit Kalaallit Nunaanni anguniagaqarneq malinnaaffigaa. Kisitsisitigut paasissutissiat tunngavigalugit takuneqarsinnaavoq Kalaallit Nunaata anguniakkanut malinnaanera eqqortumik ingerlanersoq aamma qanoq sukkatigisumik malinnaanersoq.

Naatsorsueqqissaartarfiup nunarsuarmi anguniakkanut tunngatillugu suliassai aaliangersimasumik suli inissinneqanngillat. Ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu

Naatsorsueqqissaartarfiup suliassanik tullerriiarilluni pilersaarutissaa, aatsaat Naalakkersuisut Naatsorsueqqissaartarfiup nunarsuaq tamakkerlugu anguniakkanik 17-inik suliassaasa tullerriarneri pilersaarusionerillu atuutilersip-patigit, pilersaarusiaq atuutilersinnaavoq. Naalakkersuisut, Naatsorsueqqis-saartarfiup nunarsuarmi anguniagassat malinnaavigineqartussat eqqarsaatiga-lugit suliassaanik, pilersaarusioreerpata, Naatsorsueqqissaartarfimmit kisitsi-sitigit paasissutissiat pingaarnersiorneqarsimasut allanngortittariaanersut nalilersorneqassapput.

FN-imit nunarsuarmi tamani uuttuutitut atorineqartussat 200-t sinnillit toq-qarneqarsimapput, taakku tunngavigalugit nunarsuarmi anguniakkat malin-naaviginiarlugit kisitsisitigit paasissutissiortoqartussaavoq. Nunarsuarmi tamarmi uuttuutit ilarpasuit Kalaallit Nunaanni atussallugit tulluannngillat, imalluunniit kisitsisitigit paasissutissiornermi atortussat pissarsiarineqarsin-naangillat. Ilaatigit FN-imit uuttuutit ilarpasuinut periutsit inissinneqar-simangillat, uuttuutit ilaat kisitsisitigit paasissutissiornermik tunngaveqan-gillat, taakku nunat inatsisaanik tunngaveqartumik nalunaarusiorneqartarput (ass. naligiissitaanermut tunngasut). Naatsorsueqqissaartarfimmut aningaasa-liissutigineqarsimasut Kalaallit Nunaannut tunngasunik kisitsisitigit paasissu-tissanik ineriartortitsinissamut atorineqarnissaat suli tunngavigineqarpoq.

Piffissap ingerlanerani Naatsorsueqqissaartarfimmit nunarsuarmi uuttuutit suliarineqartarnissaat anguniarneqarpoq, kisianni pingaarnertinneqarluni Kalaallit Nunaannut uuttuutit suliarineqarnissaat. Kalaallit Nunaannut uut-tuutit suliarineqarnerisigit malinnaavigineqarsinnaavoq nunarsuarmi angu-niakkat eqqarsaatigalugit Kalaallit Nunaanni sumut killittoqarsimanera. Taa-maasilluni allaffissornikkut aningaasartuutit annikinnerussapput, Kalaallillu Nunaannut attuumassuteqartut immikkut sammineqarnerussallutik. Kalaallit Nunaanni uuttuutit suliarinerinut ajoqutaasinnaavoq Kalaallit Nunaata nuna-nut allanut sanilliukkuminaasinnaanera.

Naatsorsueqqissaartarfik nunarsuarmi kisitsisitigit paasissutissiorfinnut alla-nut sanilliullugu mikinerujussuugami periarfissaqanngilaq nunarsuarmi angu-niakkat ineriartorneri tamaasa malinnaavigissallugit, aamma FN-imut taakku pillugit pinerit tamaasa nalunaarusiornissamut periarfissaqanngilaq.

Naatsorsueqqissaartarfimmit nunarsuarmi anguniakkanut uuttuutit qitiu-tillugit takusassiarineqarput, taakku naatsorsueqqissaartarfiup nittartagaani, www.stat.gl-imi takuneqarsinnaapput. Takusassiat nunarsuarmi aamma Kalaallit Nunaanni uuttuutit piusut pissarsiareriaannanngorlugit suliaapput, taakkulu Naatsorsueqqissaartarfimmit suliaapput imaluunniit Naatsorsueqqis-saartarfiup kisitsisaataasiviatigit siammartigaallutik. Nittartakkami takus-sutissiaq atorlugu nunarsuarmi anguniakkanik suliaqarniartut tamarmik angu-niarneqarput. Naalakkersuisut. Taamaasillutik kommunit, suliffeqarfiit peqa-tigiiffiit il.il. suliassanut pilersaarusionerminni uuttuutit sulianut tulluurtut atorsinnaavaat.

Naatsorsueqqissaartarfimmit, ass. kisitsisitigit paasissutissat pigineqareersut atorlugit aamma kisitsisitigit paasissutissiasatut pilersaarutigineqartut ator-lugit uuttuutit SDG-mut tunngasut amerliartortinneqarnissaat, suliniutigine-qarpoq. Uuttuutit amerlisinneqarnissaanut periutsit ataani allanneqartut tun-gavigalugit ineriartortitsinissaq aamma suliniutigineqarpoq.

Immikkut suliniuteqarfigineqarniarput suliniuteqarfigineqartut ikittuinnarnik uuttorneqarsinnaasut imaluunniit uuttorneqarsinnaanngitsut. Avatangiisit

eqqarsaatigalugit siulliullugit suliarineqarniarput, aalisarnermi piujuartitsinis-saq pillugu uuttuutit aamma eqqakkanik isumaginninnernut uuttuutit.

Paasissutissat suliareqqitassat amerlanerpaartaat pisortaqarfinni allaffissor-nernit Naatsorsueqqissaartarfimmit pissarsiarineqartarput. Taamaattumik IT-mi periusissiat atorluarnerunissaat maannalu IT atorlugu suliaareersut ator-neqarneq ajortut atorneqartalernissaat immikkut pingaartinneqarluni sammi-neqassaaq. Inunnik isumaginninneq eqqarsaatigalugu maanna suliat meeq-qanut tunngasut immikkut aqqissuunneqartussaapput, kingusinnerusukkut meeqqanuunaanngitsoq sulianut tunngasut taamatut aqqinneqartussaallutik. Aqqissuussinerup kingunerisaanik isumaginninnermik suliaqartunut, nalu-naarusiat allanullu inissiisariaqarsimappat allanut inissiinerit, malinnaaviginis-saat ajornannginnerulissaaq. Pinerluuteqartartut eqqarsaatigalugit misissorne-qassaaq, paasissutissat pigineqareersut atorlugit, pinerlineqarsimasunut kisit-sisitigut paasissutissanik suliaqartoqartalersinnaanersoq.

Naalackersuisut suliaat assersuutigalugit nalunaarusiaat aamma inatsisiliaat nutaat tunngavigalugit kisitsisitigut paasissutissiortoqarsinnaasarpoq. Asser-suutigalugu meeqqat atugarliortut pillugit kalaallit qallunaallu ataatsimoorus-samik uuttuutit suliaat nunarsuarmi anguniakkanut aammattaaq atoqqinne-qarsinnaalluarput.

Kalaallit Nunaanni aningaasaqarnermik sukumiisumik misissuisarnerit qaffas-sarusullugit, inuussutissarsiornermut kisitsisitigut qitiusumik paasissutissat aamma aningaasaqarneq pillugu kisitsisitigut qitiusumik paasissutissat pit-saassusaat qaffassarneqarlutik iluarsaanneqarput. DREAM-imik (aningaasa-qarnermut modellit) suleqatigiilluni suliaqarnermi aamma sukumiisumik iti-siliilluni misissuisinnaanissamat aalisarneq pillugu ataatsimiitsitaliarsuup kis-saatai malillugit, kisitsisitigut paasissutissat pineqartut pitsaassusaasa qaffas-sarneqarnissaat avaqqunneqarsinnaanngillat. Nunarsuarmi anguniakkat 17-iusut pilersaarutitut ilanngullugit suliarineqarput, nunarsuarmi anguniakkani paasissutissat suliniutitut assigiinngitsunut allanut taputartuunneqarsinnaa-nissaat pingaartinneqarmat.

Ataani allattorsimapput uuttuutit, qulaani periutsit allaaserineqartut tunngavigalugit, ineriartortinneqartut:

- SDG 3: Peqqissuseq atugarissaarnerlu
Napparsimmavinni ullut unnuiffiit
Inuit innarluutillit
- SDG 9: Suliffissuit, nutaaliorneq attaveqaasersuutillu
Internetimut sukkasuumik attavillit pct.-inngorlugit annertususaat najugaqarfinnut immikkoortillugit
- SDG 10: Naligiinnginneq minnerusoq
Soraarnerussutisiat pillugit kisitsisitigut paasissutissat
- SDG 11: Inoqarfiit piujuartitsiffiusut
Eqqaavinnit isumaginninneq najugaqarfinnut immikkoortillugit
- SDG 14: Imaani uumassusillit
Akuutissartaqanngitsunik piujuartitsilluni aalisarneq aamma piniarneq
- SDG 16: Eqqissineq, naapertuilluarneq sullissiviillu qajannaatsut
Meeqqanik allanut inissiisarneq aamma nalunaarutiginnittarneq
Pinerlineqarsimasut
- SDG 17: Suleqatigiinnikkut anguniagaqarneq –ataqatigiissuumik isigalugu sukumiisuumik misissuisinnaaneq
Suliffeqarfinnik selskabenik taaneqartartunik pisortat aningaasaqarnerannut ilanngussineq
Pisiat tunisallu oqimaaqatigiissinnerat
Aalisarneq pillugu naatsorsuusiat itinerusut

3 Immikkoortut kisitsisit paasissutissat ataasiakkaat

3.1 Siulersuisut pingaarnersiunerannut tunuliaqutit

Nunani mikinerusuni Kalaallit Nunaattut ittuni kisitsisitigut paasissutissiinerit akisungaatsiarput. Innuttaasut ikittut aallaavigalugit kisitsisitigut paasissutissat suliarineqartaraluartut kisitsisitigut paasissutissaliornermi aningaasartuutit innuttaasut amerlassusaat tunngavigalugu ikilisinneqarsinnaanngillat. Immikkoortunik kisitsisitigut paasissutissanik Naatsorsueqqissaartarfimmi siulersuisut tulleriinnilersuissagaangata immikkoortut kisitsisitigut paasissutissat sukumiisuumik tulleriinnilersornissaat pisariaqarpoq.

Siulersuisut pingaarnersiuneranni immikkoortunik nutaanik ilassutaasunilluunniit kisitsisitigut paasissutissaliornissamik kissaateqarfiusuni kisitsisitigut paasissutissanik nutaanik pilersitsiffiusinnaasuni nalunaarsuinerit pigineqareernersut nalinginnaasuumik aallaaviusarpoq. Nalunaarsuinerit IT-milu atortut pioreersut aallaavigineqarsinnaanngikkaangata kisitsisitigut paasissutissanut nutaanut aallaaviusussanik peqalernissamut ukiut arlalissuit ingerlasinnaasarpot.

3.2 Ukiuni tulliuuttuni qaninnerni ineriartornerit

Ukiuni kingullerni ukiulluunniit aggersut arlallit ingerlaneranni kisitsisitigut paasissutissat saqqummersitassatut pilersaarutinut ilanngunneqarnissaat siu-nertaralugu immikkoortuni ataani allaaserineqartuni ineriartornerit siulersuisut tulleriinnilersorpaat.

Maannakkut aningaasaliissutaasut iluanni maannakkullu sulisoqarnek tunngavigalu ineriartortitsinermi suliniutit tamarmik ingerlanneqarsinnaannginnerat eqqumaffigissallugu pingaaruteqarpoq, tak. ataani immikkoortut 5 aamma 7. Suliniutit ineriartortitsinermut tunngasut arlalissuit taamaallaat IT-mik ineriartortitsisoqarpat aamma suliffeqarfinnik allanik suleqateqarnikkut suliarineqarsinnaapput. Misilittakkat tunngavialugit suliat ilaat kinguaattoornissaat ilimanarpoq, taamaattumik tamakkiisumik suliassanik allattukkanik tunngaveqarnek tulluartaulluni.

3.3 Pisortat aningaasaqarnerat

Naatsorsueqqissaartarfiup suliarisartagaa, pisortat aningaasaqarnerat anner-tusineqassaaq tassunga selskabit ilanngunneqarniarmata.

Maanna suliarineqartarpoq pisortat aningaasaqarnerat aamma kiffartuussi-nerat kisimik saqqummiunneqartarput. Selskabit ilaannginnerat pissutaalluni pisortatigoortumik inissiat, mittarfiit, nukissiorfiit allallu ilanngunneqarnek kisitsisitigut paasissutissanut ajorput. Pisortat aningaasaqarnerannik aamma sullissinerannik sinneqartoortit pillugit kukkulluni isumaqartoqarpat, piviu-sumik pisortat aningaasaqarnerat ajunnginnerujussuarmik inissisimassaaq. Pisortat selskabiutaanik ilanngussineq pisortat aningaasaqarnerannik tamakkiinerusumik takutitsissaaq.

3.4 Peqqinneq

Danmark Statistikip suliarisartagaanut napparsimaviit atornerarnerinut tunngasunut assingusunik paasissutissiortalernissaaq pilersarusiorneqassaaq. Kisitsisitigut paasissutissani pineqartumi aallarniutitut assersuutigalugu saqqummiunneqarniarput makku; napparsimavimmiikkunnaartut, immikkoortoqarfiit, napparsimalluni unnuinerit amerlassusaat, napparsimasup ukiui aamma suaassusaa taakku Kalaallit Nunaanni napparsimmavinneersuupput. Ungasinnerusooq eqqarsaatigalugu anguniarneqarpoq nakorsiarnerit amerlassusaat, napparsimavimmiikkunnaartut peqqissusaanik nalunaarnerit aamma Kalaallit Nunaata avataani pisunut tunngasunik ilanngussisalernissaaq, kisianni paasissutissat taakkununnga tunngasut suli tamakkiisuunngillat. Napparsimavinnik atuisunut paasissutissat makkuninnga ilaartorneqarsinnaapput; inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut inissisimaneq, ass. ilinniarsimassuseq, isertitat, suliffigisat ilaqutariinnermilu qanoq inissisimaneq.

Naatsorsueqqissaartarfimmit aamma suliniutigineqarpoq ilisimatusartunut peqqissutsimut kisitsisitigut paasissutissat atornerarsinnaasut assigiinngitsut amerlisiinissaat kiisalu Innuttaasut peqqissusaanik misissuinerit inernerit kisitsisaataasivimmiilernissaat.

3.5 Pisortaqarfinni aningaasarsiat

Naatsorsueqqissaartarfiup Namminersorlutik Oqartussani Isumaqatigiissutit pillugit immikkoortortaqaarfik oqaloqatigaa pisortaqarfinni sulisut aningaasarsiaasa kisitsisitigut paasissutissiorneqarsinnaanerit misissorlugu. Kisitsisitigut paasissutissat isumaqatiginninniartunit isumaqatiginninniarnermi atortarsinnaasavaat tamanullu soqutiginarsinnaassalluni. DJØF aamma SIK aqqutigalugu atorfillit siulliullugit suliarineqassapput, siulliit suliarineqareerpata inerisarlugit suliareqqinneqassanersut naliliiffigineqarumaarput.

3.6 Suliffeqarneq

Isertitat pillugit kisitsisitigut paasissutissiornermi iluarsaassisoqarnerata kinguneranik sulisinnaasut pillugit kisitsisitigut paasissutissat iluarsaanneqarlutik aallartipput. Sulisinnaasut pillugit kisitsisitigut paasissutissani immikkut namminersortut aamma meerartaarnermi sulinngiffeqartoq qanoq inissisimanageri misissuiffigineqassapput.

Akissarsiallit aamma namminersortut, pisortaqaqfinnilu assigiinngitsuni suliffillit immikkoortiterlugit suliffeqarneq pillugu kisitsisitigut paasissutissanut takussutissiarineqartalernissat Naatsorsueqqissaartarfimmit aamma suliarineqarpoq. Aamma Kalaallit Nunaanni najugaqavinningsut suliffiisa nalunaarsornissaat suliniutigineqarpoq.

Naatsorsuutini suliffeqarneq pillugu kisitsisitigut paasissutissat, pisortaqaqfinni atorfillit aamma nuna tamakkerlugu naatsorsuutini suliffeqarfiit eqqarsaatigalugit ataqatigiissaarneqassapput, taamaasilluni nalunaarsuineri ajornannginnerusumik imminnut ataqatigiissaarneqarsinnaalissapput. Taakku saniatigut ukioqqortussutsit, najugaqarfiit allallu saqqummersinneqartartuni pineqartuni ataqatigiissaarneqassapput.

3.7 Innuttaasut pillugit kisitsisitigut paasissutissat

Naatsorsueqqissaartarfimmit 2020 aallarnerfigalugu innuttaasut allattorsimaffiannit aallersinnaanissaq nalinginnaasooq annertusineqarpoq, paasissutissanik immikkoorsiterivimmik nutarterinikkut. Taamatut pisoqarnerata kingunerisaanik kvartaalikkaarlugit innuttaasunut paasissutissat makkuusut; 2018-ip kingorna katittut, avittut. Meeravissartaarnermut paasissutissat aamma pissarsiarineqartalerput, kisianni taakku ikippallaarmata qanoq saqqummersinneqartarnissaat nalornissutigineqarpoq.

Ukiuni tulliuuttuni najugaqarfinnut, assersuutigalugu toqusarnernut aamma meeqqiornernut tunngasut, naleqqersuutitut periutsinut paasissutissat anner-tunerusumik iluarsaaneqassapput. Inuutaasut amerlassusissaanut tamanna iluaqutaasaaq, taakku najugaqarfinni naleqqersuutitut paasissutissat tunngavigalugit suliaammata.

3.8 Meeqqat angerlarsimaffiup avataani inissinneqartut

Meeqqat angerlarsimaffiup avataani inissinneqartut pillugit kisitsisitigut paasissutissaliornissaq siunertaavoq.

Meeqqat inuusuttullu paaqqinnittarfianni najugaqartut aamma ilaqtariit paarisartut pillugit kisitsisitigut paasissutissat Naatsorsueqqissaartarfimmit suliarineqartarput. Kommunit paaqqinnittarfinni najugaqartut, inunnit paaqqinnittarfinni pigineqartuni najugaqartut, ilaqtariinilu suliffigalugu najugaqartut ilanngullugit suliarineqartalissapput. Taakkununga allaffissornermi aqutsinerni aningaasaqarnikkut paasissutissat najoqqutarineqartarput, taakkununga ilaapput Meeqqat inuusuttuaqqallu pillugit ESDH atorlugu suliat. ESDH Kommuneqarfik Sermersuummi atorneqarpoq 2022-milu kommunit sinnerinut atuutilerneqartussaalluni. ESDH atorlugu nalunaarutiginninnerit paasissutissartaat atorlugit qanoq amerlatigineriniq nalunaarsuisoqarsinnaanersoq misissorneqassaaq.

3.9 Innarluutillit

2020-mi Naalakkersuisut innarluutillit pillugit paasissutissiornerannut tunnga-tillugu Naatsorsueqqissaartarfik paasissutissanik pissarsivoq paasissutissallu inunnut innarluutilinnut tunngasut assignngitsut iluarsaallugit. Paasissutissat innarluutilinnut tunngasut kommuninit nalunaarsugaapput, innarluutillit pillugit inatsisit malillugit kommuninut tunniussaallutik. Taakku kisitsisaataasivimmu tabeliliaralugit saqqummersinneqarput, suliarineranullu periutsit allaaserineqarlutik.

Naatsorsueqqissaartarfiup Naalakkersuisut oqaloqatigaat inuit innarluutillit pillugit paasissutissanik katersisarnissamik, ukiumoortumik saqqummersitsisalernissaq eqqarsaatigalugu. Takorluukkat ilagaat innarluutit suuneri tunngavigalugit ikiorsiissutigineqartartut nalunaarsorsinnaanngornissaat.

3.10 Takornariaqarneq

Naatsorsueqqissaartarfik nunanut allanut angalasut, umiarsuarnut takornariartaatinut ilaasut aamma akunnittarfinni unnuisartut pillugit kisitsisitigut paasissutissiortarpoq.

Akunnittarfinni unnuisartut pillugit paasissutissiornermut periutsip allaaserineqarnera pitsanngorsarneqassaaq, unnuisarfiit ilanngunneqartartut qanoq ittuuneri tassani allaaserineqarnissaat eqqarsaatigineqarluni. Akunnittarfiit (hotel) aamma vandrehjemmet qanoq immikkoortinneqartarnersut nassuiarneqassaaq aamma unnuisarfiit (indkvartering) qanoq ittuuneri nassuiarneqassallutik. Taakkulu kisitsisitigut paasissutissiornermi unnuisarfinnut allanut sanilliullugit qanoq annertutiginersut immikkut nalunaarsorneqassallutik.

Takornariaqarnermik inuussutissarsiortut suleqatigalugit Naatsorsueqqissaartarfik unnuisarfinnik nutaanik ilisimasaqartalernissaata, unnuisarfiit amma-raangata, qulakkeerneqarnissaa suliniutaavoq.

Kalaallit Nunaata iluani timmisartumik umiarsuarnillu angallannermi kisitsisit saqqummersinneqarsinnaaneri misissorneqassaaq. Saqqummersitsineq taamaallaat pisinnaassaaq kisitsisitigut paasissutissiornermi inatsit, tassa suliffeqarfinnik ataasiakkaanik ilisarinnissinnaannginnissaq, eqquutinneqarpat.

3.11 Avammut tunisat eqqussukkallu nalingisa oqimaaqatigiissinnerat aamma nunanik allanik niueqateqarneq

Naatsorsueqqissaartarfiup nunanik allanik niueqateqarneq saqqummersittarpaa, tassani avammut tunisinerit aamma Kalaallit Nunaannut tunisinerit pineqartarput. Avammut tunisat eqqussukkallu nalingisa oqimaaqatigiissinnerat, nunanik allanik niueqateqarnermik aamma Kalaallit Nunaata nunallu allat akornanni aningaasaqarnerannik imaqassaaq, assersuutigalugu kiffartuussinernik niuerneq, nunanit allanik aningaasanik atorneq, erniat akilikkat, nunanit allanit Kalaallit Nunaannut aningaasaliinerit, killormullu Kalaallit Nunaata nunanut allanut aningaasaliinera, nunani allani utoqqalinersiassanut ileqqaarnerit il.il. Aningaasaqarnermi pingaarutilinnut ass. BNI-mi atoriaannaat, avammut tunisat eqqussukkallu nalingisa oqimaaqatigiissinnerat atorlugu naatsorsorneqarsinnaalissapput. BNI atoriaannaat Kalaallit Nunaanni inuunermi atukkat pitsaassusaasa uuttuutaatut pitsaanerpaatut nalilerneqar-

tarpoq, nunat allat inuunermi atukkanut sanilliussinermi BNP-mit pitsaane-rulluni. Nunanit allanit aningaasaliissutit, ass. bloktiskudit aamma EU-mit ilinniartitaanermut tapit nalingisa, Kalaallit Nunaanni BNP-mut ilanngunne-qarnek ajornerat.

Avammut tunisat eqqussukkallu nalingisa oqimaaqatigiissinnerata suliarine-qarnissaa nunarsuarmi anguniakkanut aningaasaliissutinit ilaatigut akilerne-qarsinnaassaaq. Naatsorsueqqissaartarfimmit paasissutissat assigiinngitsut avammut tunisat eqqussukkallu nalingisa oqimaaqatigiissinnerannut atugassat piffissaq sivisooq atorlugu katersorneqarnikuupput, taakkuli nalilersorneqar-nissaanut, kukkunersiorneqarnissaanut paasissutissanillu allanik katersinis-samut ikiorneqarnissaaq amigaatigineqarpoq, taamaasilluni nunani tamalaani periuseq atorneqartartoq anguneqassamat.

Kalaallit Nunaata nunanik allanik niueqateqarnera ukiuni kingullerni allan-gorpoq. Siusinnerusukkut nunanik allanik niueqateqarnek Ålborg aqutigal-ugu ingerlanneqartarsimagaluarpoq. Maanna assigiinngitsut aqutigalugit niuerneq ingerlanneqartalersimavoq; internet atorlugu, umiarsuarnik Kalaallit Nunaata pisassaanik aalisartunik attartornikkut nunanilu allani tulaassisartuni il.il.

Suliffeqarfiit aalisarnermik suliaqartut angisuut Kalaallit Nunaanni aamma Danmarkimi suliaqarput. Nioqqutissanik niuerneq taamaasilluni annertoq suliffeqarfiit aalisarnermik suliaqartut iluini pisarpoq, tassa nioqqutissat suliffeqarfiup iluani nuunneqartarlutik, suliffeqarfimmit allamut akigineqan-ginnerminni. Taamaattoqarnera avammut tunisinermut akinut aamma nuna-mut akeqarfimmut nalorninartorsiortitsisarpoq.

Avammut tunisat eqqussukkallu nalingisa oqimaaqatigiissinneranik suliaqar-nermi nunanik allanik niueqateqarnek pillugu kisitsisitigut paasissutissior-tarnek iluarsaaniarneqarpoq nalunaarsuutinullu najoqqutat tassunga atorne-qartartut ilanngullugit misissorneqassallutik.

3.12 Suliffissarsiortut

Suliffissarsiortut naatsorsornissaannut atatillugu ajornartorsiut tassaavoq ataavartumik naqitsittarnissamut piumasaqaatit eqqarsaatigalugit kommunit assigiinngiaartunik allanngorartunillu periuseqartarnerat.

Kommunit assigiiarnerusumik nalunaarsuisalernissaat anguniarlugu, suliffis-sarsiortut aamma isumaginninnermit isertitat ataatsimoortinneqartalersinnaa-lernissaat Naatsorsueqqissaartarfimmit misissorneqarniarpoq. Suliffissar-siortut aamma sivisuumik napparsimallutik suliffissarsiortut immikkoortik-kuminarnerulernissaat, tunniunneqartartut pillugit nutaamik periuseqalernis-saanut suliaq atorneqarsinnaaneruvoq.

3.13 Paasissutissat assigiinngitsut tunngavigalugit innuttaasunik naatsorsuinerit

DREAM naalagaaffimmi suliffeqarfiuvoq namminersortoq. DREAM atorlugu innuttaasunut paasissutissat assigiinngitsut tunngavigalugit innuttaasunik kisitsisitigut paasissutissat assigiinngitsut ineriartortinneqarlutik suliarine-qarput. Innuttaasut innuttaasut allattorsimaffianni nalunaarsorsimasut tamar-

mik suliffeqarfinnut immikkoortiterneqarsimapput. Aningaasaqarnerup patajaassusaa (holdbarhedsmodel) eqqarsaatigalugu nuna tamakkerlugu naatsorsuutini misissueqqissaarnermi atortut periutsillu DREAM-ip Kalaallit Nunaanni atugassanngorlugit ineriartortitsinermini suliffeqarnermi kisitsisitigut paasisutissanik suliaqarluni suliarai.

Innuttaasut assersuutigalugu ima suliffeqarfinnut agguataarneqarput;

- Suliffillit immikkut nalunaarutigineqarsimanngitsut
- Ilinniartut ilinniagaqarnermussusiallit suliffillit
- Inuit ernereernermi ikiorsiissutisisartut
- Piffissap ilaa suliffeqartut, suliffeqanngikkallarnermi ikiorsiissutit
- Suliffissaaleqisut, suliffeqanngikkallarnermi ikiorsiissutit
- Suliffissaaleqisut, Majoriaq
- Ilinniartut ilinniagaqarnermusineq ajortut
- Allat suliffeqarfiit avataaniittut

Naatsorsueqqissaartarfik ilaqutariit aningaasaqarnerat tunngavigalugu kisitsisitigut paasisutissanik saqqummersitsisalersinnaassaaq.

Kisitsisitigut paasisutissiaq immiini soqutiginaruuvoq ilaatigullu Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit atasinnaassutsimik naatsorsuinerannut atorneqarsinnaassalluni.

3.14 Nuna tamakkerlugu naatsorsuutit

Nuna tamakkerlugu naatsorsuutit marloqiusanngorlugit suliarineqartarput. Inaarutaasumik kisitsisit naatsorsorneqarnerat ukiumi pineqartumi nioq-qutissat oqimaaqatigiissillugit ukiup affaani siullermi pisarpoq. Assersuutigalugu 2019-imut inaarutaasumik kisitsisit naatsorsorneqarnerat 2022-mi pissaaq. Kisitsisaagallartut naatsorsorneqarnerat ukiup affaata aappaani pisarpoq, tassani 2020-mut 2021-mullu kisitsisaagallartut 2020-mi naatsorsorneqassallutik. Nuna tamakkerlugu naatsorsuutit immikkoortuat taanna nuna tamakkerlugu naatsorsuutini ingerlatsineruvoq nalinginnaasoq.

Ukiuni tulliuttuni Kalaallit Nunaanni piginnaasat ineriartortinneqarnissaat immikkut sammineqartussaavoq, tassani eqqarsaatigineqarlutik kisitsisinik ukiunik arlalinnoortunik naatsorsueqqinneq (deflating) (akit aalajangersimasut) aamma kisitsisaagallartunik eqqornerusumik naatsorsuineq, taamaasilluni kisitsisiviusut saqqummiunneqarnerini allannortiterineq annertoq pisariaarutissamat. Aalisarnermik suliallit suliffeqarfiit naatsorsuutaat atorlugit suliffeqarfiit aalisakkanik suliaqartut naatsorsoqqissaarneqassapput. Aamma ukioq tunngavusoq 2010, nutaamik taarserneqassaaq.

2019-imi nuna tamakkerlugu naatsorsuutini pisortat aningaasaqarnerisa kodi atorineqartut allannortinneqarput, nuna tamakkerlugu naatsorsuutini toqqaannarnerusumik atorneqarsinnaalerlutik. Suliffeqarneq pillugu kisitsisitigut paasisutissat nuna tamakkerlugu naatsorsuutini toqqaannarnerusumik atorneqarsinnaalernissaat aamma suliarineqassat naatsorsuutigineqarpoq.

Nuna tamakkerlugu naatsorsuutini ajornartorsiutaasorujussuupput sanaartornermut tunngasut (kvadratmeterit qassit sanaartorneqarpat, qanoq akeqarpat aamma kvadratmeterit qassit peerneqartarpat) aamma inigisat atorneqar-

nerinut tunngasut (kvadratmeterit qassit najugaqarfigineqarpat aamma ineqarnermut kvadratmeterimut qanoq akiliisoqartarpa).

Ineqarnermut tunngasut aamma immikkut soqutiginarput, innuttaasut ineqarnerat sanaartornermut tapiissutinut sunniuteqartorujussuummat.

Naatsorsueqqissaartarfik tunngaviusumik paasissutissat sanaartornermut nalunaarusiorniarnerrannut suleqataavoq. Maanna sanaartornermut nalunaarsuiffiup qanittumi atuutilernissaa ilimananngilaq. Taamaattumik utaqqiisagallartumik aqqiisoqarnissaa pisariaqarsinnaavoq.

3.15 Pinerluuteqarsimasut pillugit kisitsisit

kisitsisit pineqartut assigiittussaagaluartut Naatsorsueqqissaartarfimmit pinerluuteqarsimasut pillugit kisitsisitigut paasissutissiaanni kisitsisit politiit ukiumoortumik nalunaarusiaanni kisitsisinit allaanerulaartarput. 2023-mi politiit allaanerusumik atortoqalertussaapput. Naatsorsueqqissaartarfimmit aamma politiit isumaqatigiissutigineqarpoq, paasissutissanik nutaamik aallertoqarsinnaalerpat, Naatsorsueqqissaartarfimmit aamma politiit saqqummersinneqartussat assigiimmik suliarineqarnissaat. Kia sorliit saqqummersissaneraat isumaqatigiissutigineqassaaq. Saqqummersitat ataqatigiinnissaat, assigiinngikkaluarlutik siunnerfigineqarpoq. Periarfissat ilagaat politiit tunngaviusumik paasissutissanik saqqummersitsisinaanissaat Naatsorsueqqissaartarfimmit inuit pinerluuteqarsimasut pillugit paasissutissanik ilisimatusermi atorineqarsinnaasut saqqummersinneqartut.

Nalilersorneqassaaq Naatsorsueqqissaartarfimmit ulorianartumik inuit pinerlineqarsimasut pillugit kisitsisitigut paasissutissiortoqarsinnaanersoq. Kisitsisit pineqartut amigaatigineqartut Naatsorsueqqissaartarfiup aamma Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiveqarneq pillugu Siunnersuisoqatigiit oqaloqatigiinneranni eqqaaneqarsimavoq

Pineqaatissinneqareernerup kingorna pinerloqqittartut pillugit aamma kisitsisitigut paasissutissiortoqassanersoq nalilersorneqarpoq.

3.16 Kisitsisitigut paasissutissat ilinniarnernut tunngasut

Ilinniarnertuunngorniarneq pillugu kisitsisitigut paasissutissat suliariniarnearput, tassani sammineqassallutik fagit sorliit qaffasissutsillu sorliit tiguneqartarnersut karakterit pineqartartut ilanngullugit. Taakku atorlugit takuneqarsinnaalissaaq ilinniaqqiffinnut ingerlaqqiffiusunut assigiinngitsunut karakterit piumasqaataasut qanoq amerlatigisunit anguneqartarnersut.

3.17 Soraarnerussutisiat (ilaatigut aningaasaatit aningaasaliissutigineqartut)

Nunarsuarmi anguniakkat aqqutigalugit Danmark Statistik suleqatigalugu soraarnerussutisiat pillugit kisitsisitigut paasissutissiornissaaq ilaavoq. Soraarnerussutisiaqalernissamut katersat assigiinngisitaarneri nikingassutsit assigiinngisitaarnerinut pissutaaqataasinnaalluarpoq.

Pisortat soraarnerussutisiussaasa saniatigut nammineerluni katersat annertu-nerusumik tapertaasalertussaapput, taamaattumillu soraarnerussutisiat pillugit kisitsisitigut paasissutissaqarnissaa piukkunnartorujussuuvoq. Naatsorsuutigineqarpoq paasissutissat Nationalbankenimit pissarsiarineqartarsinnaassasut, Danmarkimillu soraarnerussutisiat pillugit kisitsisitigut paasissutissanut sanilliunneqarsinnaassasoq. Paasissutissat saniatigut pissarsiarineqartussat tassaapput Kalaallit Nunaanni soraarnerussutisiassatut katersat. Aammattaaq aningaasat pigisat pillugit kisitsisitigut paasissutissiortalernissamut tunngavissat naammannersut nalilersorneqassapput.

Avammut tunisat eqqussukkallu nalingisa oqimaaqatigiissinneranut aamma atajuartitsinissamut modellimut (holdbarhedsmodel) Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfiup suliaanut DREAM-imut, nunani allani soraarnerussutisiantut akiliisarnerit pigineqartullu annertussusaat, atorneqarsinnaassapput.

3.18 Aalisarneq

Naatsorsueqqissaartarfimmit aalisarneq pillugu kisitsisitigut paasissutissiassat pillugit aalisarneq pillugu ataatsimiitsitaliarsuaq oqaloqatigineqarpoq. Nunarsuarmi anguniakkat tunngavigalugit aamma Danmark Statistiki, aalisarnermut tunngasut kisitsisitigut paasissutissat pitsanngorsarneqarnissaanik, suleqatigineqarpoq.

Naatsorsueqqissaartarfimmit aalisarnermut tunngasunik naatsorsuutininik ilaatigut itisiliilluni naatsorsuutininik suliaqartoqartalernissaa kissaatigineqarpoq.

3.19 Sanaartornermut aningaasartuutininut naleqqersuut

Sanaartoriaatsimut tulluurtumik aningaasartuutininut uuttuutip allanngortinneqarnissaa pilersaarutigineqarpoq. Sanaartornermut malittarisassat akuerineqareerpata taamaaliortoqassappat pitsaanerpaasussaavoq.

3.20 Pisussat pillugit ilaagassat (Fremskrivningmodeller)

Kalaallit Nunaanni pisortat isertitaat aamma aningaasartuutaat siunissami qanoq isikkoqarumaarnissaanik naatsorsueriaaseq Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfimmit suliarineqarpoq ineriartortinneqarluni, tamanna DREAM suleqatigalugu pivoq.

Naatsorsueqqissaartarfik tamatumunnga suleqataalluinnarpoq. Paasissutissat Naatsorsueqqissaartarfimmit ilisimatusartunut neqeroorut aqqutigalugu atukkiunneqarput. Paasissutissat ilaat atorlugit, Innuttaasut inuiaqatigiit akornanni aamma aningaasaqarnikkut inissisimanerat pillugu naatsorsuutit suliarineqassapput.

Siunissami suliaq tamanna Naatsorsueqqissaartarfimmit suliarineqalissaaq, Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfimmit aamma Aningaasaqarnermut siunnersuisoqatigiit suleqatigalugit suliarineqartassalluni.

3.21 A–bidrag (akilersuutit)

Naatsorsueriaaseq nutaaq malillugu kommunit tamarmik 2022-mi naatsorsuutit saqqummersitsippata (naatsorsuutit 2021-moortut) kontoplani nutaaq malillugu suliaasussaapput. Kontoplan nutaaq atuutilerpat ilimagineqarpoq akilersuutit kisitsisitigut paasissutissiorneqarsinnaanngussasut, paasissutissani takuneqarsinnaassapput akilersuisut aamma akiliiffineqartartut.

Kisitsisitigut paasissutissat soqutiginarujussuupput. Isertitat pillugit paasissutissanut aamma soqutiginarpoq, ingammik aningaasaatikilliorneq aningaasaqarnerullu nikingassusaat eqqarsaatiginerullugit.

4 Ilisimatusarneq

4.1 Ilisimatusarneq

Naatsorsueqqissaartarfik naatsorsueqqissaarneq pillugu inatsit naapertorlugu avataanit aningaasalersukkanik ilisimatusarnissamut pisinnaatitaavoq. Periarfissaq tamanna Naatsorsueqqissaartarfiup annikitsuinnarmik atornikuuaa. Kisiannili Kalaallit Nunaanni Kalaallillu Nunaata avataani ilisimatusartut suleqatigalugit Naatsorsueqqissaartarfik ilisimatusarnerni – akiliisitsilluni – paasissutissanik atugassiisarnermigut peqataasarnikuuvoq.

Aammattaq Naatsorsueqqissaartarfik ukiuni aggersuni arlalinni tulliuttuni nammineq ilisimatusarnissamut sulisussaqaqarnavianngitsoq ilimagineqarpoq. Kisiannili paasissutissanik pioreersunik pitsaanerusementumik allaaserinninnikkut immaqalu nunani avannarlerni naatsorsueqqissaartarfiit allat suleqatigalugit nunani avannarlerni ataatsimut paasissutissanik pissarsisinnaanikkut ilisimatusartunut Naatsorsueqqissaartarfimmi paasissutissanik atuinissamut kissaaqartunut arlalinnik pitsanngorsaanissaq pilersaarutaavoq.

5 Sulisut

5.1 Sulisut

Naatsorsueqqissaartarfik 2021-p naanerani 15-inik sulisoqarpoq.

5.2. Sulisut kattuffiit isumaqatigiissutit aningaasaliissutinullu sinaakkutit

Naatsorsueqqissaartarfik pisortat immikkoortortaattut allatulli akissarsiat pillugit qitiusumiit aqunneqarpoq aammalu sulisut inissaannik qitiusumit tunineqartarluni. Sinaakkutaasumik atugassaritineqartut – suliassanut amerliartortunut sanilliullugit – Naatsorsueqqissaartarfiup pisariaqartunik piginnaasalinnik sulisussarsiortarnerani sulisullu sulisoriinnarnissaanni unammilligassat annertusiartortunik ukiuni aggersuni iliuuseqartariaqarneranik kinguneqarput.

5.3 Piginnaasat nutaat

Naatsorsueqqissaartarfimmi suliassat ukiuni kingullerni allanngornikuupput. Kisitsisitigut paasissutissanut nalunaarutit Naatsorsueqqissaartarfiup annertu-siartortumik elektronikinngorlugit tigusalernikuuai, avammullu saqqummi-nerit kisitsisitigut paasissutissat aamma kisitsisaataasivimmiittut taamaallaat nittartakkakkut pisarput.

Namminersorlutik Oqartussat ataanni aqutsisoqarfiit allat IT-mi aamma allaffissornermut suleqatigiinnissamik Naatsorsueqqissaartarfik isumaqatigiis-susiornikuuvoq.

akilerneqarlutik Naatsorsueqqissaartarfiup suliassaanik sularinninnissaat pil-lugu Naatsorsueqqissaartarfiup ukiut pingasut kingulliit ingerlaneranni isuma-qatigiissusiorfigisarnikuuai. Allaffissornermi suliassat pillugit iluaqutaasumik suleqateqartoqarsinnaanersoq isumaliutigineqassaaq.

Naatsorsuutininut nalunaarsuisarneq, kisitsisaataasivimmut ilioraaneq, paasis-sutissanik qarasaasiamut nalunaarsuisarneq katersuisarnerlu, nutserisarneq, assiliartaliortarneq IT-milli ikiuisarneq pillugit suliassat ukiuni kingullerni tallimani – qulini annertuumik ikilismanerannik aamma Naatsorsueqqissaar-tarfimmi sulisut katitigaanerannut piumasaqaatit allanngoriartorsimanerannik qulaaniittut ataatsimut isigalugu kinguneqarput, taamaalilluni sulisut tamar-luinnangajammik kisitsisitigut paasissutissanik suliaqarnermi suliassanut pingaarnernut siunissami piginnaasaqassallutik. Elektroniskinngorlugit nalu-naarutininik annertunerusumik atuineq avammullu saqqummiisarneq, sulisut ikiligaluartut kisitsisitigut paasissutissat amerlanerit sularineqartarnerannut pissutaapput, atuisullu siusinnerusumut sanilliullugu paasissutissat immik-kuualuttunngortinnerullugit pissarsiarinissaannut periarfissaqalerlutik. Ine-riartorneq taanna ingerlatiinnarniarlugu IT-mik, paasissutissanik suliaqar-nermik paasissutissanillu nalilersuinermik piginnaasallit sulisoriinnarnissaat sulisussarsiarineqarnissallu pisariaqarpoq.

Suliffeqarfimmit soraartoqarsinnaanera sulisullu eqqortunik piginnaasallit sulisussarsiarineqarsinnaanerisa pingaaruteqassusia Naatsorsueqqissaartar-fiup eqqumaffigai. Taamaammat Naatsorsueqqissaartarfimmi sulisut pingaar-nerit sulisoriinnarnissaat kiisalu sulisut pikkorissut sulisorilernissaat siuner-taralugu kalaallit ilinniartut akornanni Naatsorsueqqissaartarfiup annertune-rusumik saqqumilaarnissaa isiginiarneqartariaqarput.

5.4 Sulisut sulisoriinnarnissaat

Sulisut sulisoriinnarnissaannut atatillugu suliffiup suliarnik ingerlatsiner-mi ineriartorfusinnaanera qitiusutut isigineqarpoq. Sulisut namminneq suliarnik ingerlatsiner-mi ineriartornissaminnik akisussaafeqarnissaannut Naatsorsueq-qissaartarfik sinaakkusiissaaq.

Ulluinnarni suliner-mi suliarnik assigiinngiaassapput. Ingerlatsiner-mi suliarnik ingerlaavartut saniatigut immaq ilisimatusartut, ilinniartut kiisalu pisortat allaffissorner-mi sulisui nalilersuisartut suleqatigalugit tulleriinnilersukkanik ineriartortitsiner-mi suliniutinik suliaqarnissamut piffissaqassaaq. Naatsorsueqqissaartarfiup ilinniaqqinnissamut periarfissanik pilerinartunik, ataatsimeersuarnerni peqataanissamik piginnaasanillu qaffassaanernik allanik neqerooruteqartarnermigut sulisut tunniusimanissaat tapersissavaa. Ingerlat-

sinermut pilersaarut malillugu taamaaliortoqartarnissaanik immikkut pingaartitsisoqassaaq.

Immikkut ilisimasaqalerluni sulianik ingerlatsinermi ineriartortitsineq nunat avannarliit naatsorsueqqissaartarfiini ilaatigut nunani tamalaani naatsorsueqqissaartarfinnik suleqateqartartunik pikkorissartarnikkut pisinnaavoq. Qitiusumik allaffissuup pikkorissartitsinermut immikkoortortaarfia nunatsinnilu ilinniarfiit suleqatigalugit immikkut ilisimasaqalernissamut ilinniarnissamik pisariaqartitsisoqarnerani nunatsinni neqerooruteqartoqarsinnaaneranut naammattumik soqutiginnilersitsisinnaaneq misissorneqassaaq. IT-mi atortunik pisariaqartunik ilinniarnert ullumikkut E-learning aqutigalugu tamarluinnangajammik ingerlanneqarsinnaapput.

5.5 Sulisussarsiortarnej

Kalaallit Nunaanni ilinniartitaanerit piginnaasanik Naatsorsueqqissaartarfiup ugartugaanik ineriartortitsinissamut killilimmik sammiveqarput. Ilinniarner-tuunngorniarfimmi ilinniartut ikittuinnaat matematikki qaffasissuq toqqartarpaat, aamma Kalaallit Nunaanni ingerlaqqilluni ilinniarnert ilinniartitsisutitut toqqagassanut, suliasanut immikkullu ilinniagassanut piginnaasanik Naatsorsueqqissaartarfiup ugartugaanik ineriartortitsinermut atatillugu toqqaavinnissamik pisariaqartitsisoqarpoq.

Ilinniarnernik ingerlatsinerni peqataanikkut, pikkorissartitsisarnikkut suliasanullu tunngatillugu ilitsersuisarnermi peqataasarnikkut ilinniarfinni ersarissuunerunissaq Naatsorsueqqissaartarfiup kissaatigaa. Naatsorsueqqissaartarfik Kalaallit Nunaanni ilinniartut akornanni kalaallilu Danmarkimi ilinniartut akornanni ingerlaavartumik aamma praktikkertussarsiortarnerpoq.

Naatsorsueqqissaartarfiup aalajangiisartut ilisimatinniarpai Kalaallit Nunaanni ilinniartitsisarnermi IT-mik, matematikkimik aamma pinngortitamik ilinniartitsisutitut meeqqat atuarfianni aallartilluni ilinniartitsisarnej amigaatigineqartoq.

Naatsorsueqqissaartarfiup nittartagaanik quppernermik ilinniaqqittut opgaviliornerminni suliarisinnaasaanik imalimmik isumassarsiorfissamik immikkut pilersitsisoqassaaq.

Siornatigut Naatsorsueqqissaartarfik ilinniartunik qarasaasiamut immersuisussanik, paasissutissanik katersisussanik allanillu suliaqartussanik sulisoqartarnikuuvoq. Qarasaasiaq atorlugu suleriaaseqarnerulernerup kinguneranik ilinniartunik sulisoqarnissaq annikilliarporpoq, taamaattumik Naatsorsueqqissaartarfik tamakkuninnga suliaqartussanik ilinniartunik sulisoqassaarnikuuvoq. Naatsorsueqqissaartarfik ilinniartunik sulisoqarusuppoq siunissami sulilerumaartussanik. Ilinniartunik sulisunut piumasagaatit maanna qaffasinerupput. Ilinniarlutik sulisut siunissami Naatsorsueqqissaartarfimmi sulinnarusunnissaat pisariaqarpoq.

5.6 Kalaallit Nunaata avataani siunnersortit sulisullu

Naatsorsueqqissaartarfik Kalaallit Nunaata avataani najugaqartunik marlunnik ullumikkut sulisoqarpoq. Sulisut Kalaallit Nunaata avataaniittut Naatsorsueqqissaartarfimmi minnerpaamik ukiuni 15-ini aamma 20-ni atorfeqareerni-

kuupput. Sulisussarsiortarnermi pissutsit pissutigalugit Kalaallit Nunaata avataani atorfinitsitsinissaq pisariaqarnikuuvoq.

Siunissami soorunami anguniagaavoq sulisut nutaat Nuummi allaffimmi sulisassasut. Kisiannili Kalaallit Nunaanni sulisussarsinissamik ajornartorsiuteqarneq pissutigalugu sulisut sivikitsumik Kalaallit Nunaaniittut ilinniartinneqarnerannut isumalluutinik atuinani Nuup avataani piffissami sivikitsumi sulisut ilanissaat imaluunniit nunani avannarlerni naatsorsueqqissaartarfinni allani siunnersortit atorineqarnissaat piffissat ilaanni tulluartsuusaq.

Nuna tamakkerlugu naatsorsuutit aamma akiliisarnerup naligiissinnera Danmarks Statistikimit siunnersortimit ikiorteqarluni ullumikkut suliarineqartarput. Immikkoortuni immikkut ilisimasaqarnissamik pisariaqartitsiviusumi Danmarks Statistikimit ingerlaavartumik ukiuni aggersuni ikiorserneqartarinnissaq aamma naatsorsuutigineqarpoq.

6 Atuisut

6.1 Atuisut

Naatsorsueqqissaartarfiup nittartagaanut isertartut malinnaaviginerisigut Naatsorsueqqissaartarfiup suliai qanoq atorineqartartiginersut, suliat sorliit soqutigineqarnerunersut aamma nunanit sorlerniit Kalaallit Nunaat pillugu paasiassarsiortoqartarnerasoq malinnaavigineqarsinnaapput. Naatsorsueqqissaartarfiup ukiumoortumik nalunaarutaani nittartakkamik atuisimanermut paasissutissat ilanngunneqartarput.

Atuisut kisitsisitigut paasissutissanik atortakkaminnik naammagisimaarinninnerannik misissuinnikkut isertartunik kisitsisitigut paasissutissanik Naatsorsueqqissaartarfiup ilaniarpaa. Atuisunik misissuineq annertoq pilersaartaanngilaq, tassungali taarsiullugu kommunini, soqutigisaqatigiinni, sulisoqarfinni, ilisimatusarfinni ilinniartarfinni atuisut pingaarnerit ataatsimeeqatigiinarneqarput.

Nittartagaq pillugu aamma kisitsisaataasivik pillugu pikkorissaanermi Naatsorsueqqissaartarfik pikkorissartunut paasiniaasalerniarpoq nittartakkamik atuinermik misigisaannik.

Sulisunik isumalluutit aningaasatigullu isumalluutit killeqarnerat pissutigalugu kissaatigineqartut tamaasa malinneqarsinnaanngitsut taamaammallu kisitsisitigut paasissutissat allannguutissaattut nutaajusinnaasut allannguutaasinnaasullunniit malitassatut pingaarnertut siulersuisut kisitsisitigut paasissutissanik tulleriinnilersuineranni ilaassasut atuisunilluunniit akilerneqassasut atuisunut ilisimatitsissutigissallugu pingaaruteqarpoq.

7 Aningaasaqarneq

7.1 Aningaasaqarneq

Piffissami sivisuumi kisitsisitigut paasissutissat pigineqartut pitsanngortinnissaat kisitsisitigullu paasissutissat nutaat aallartinneqarnissaat pillugit anguniakkanut tunngatillugu aningaasaliissutit annertussaasut ajoqutaanik sulisussanik piginnaasalinnik sulisussarsiortarnermi unammillerutaapput.

Sulisussarsiortarnerup pitsanngornissaa apeqquataillugu suliniutit ilaat immikkoortumi 3-mi qulaaniittumi allaaserineqartut – ukiut arlallit ingerlaneranni - maannakkut aningaasaliissutit iluanni Naatsorsueqqissaartarfiup ukiumoortumik suliassanut pilersaarutaanut ilanngunneqassapput. Kisiannili nalilerneqarpoq immikkoortut kisitsisitigut paasissutissat nutaat ilaanni aningaasaliissutit pillugit siunissami inatsisini Naatsorsueqqissaartarfimmut aningaasaliissutit amerlineqarnissaat pisariaqartoq. Naammattunik aningaasaliissuteqarnissaq eqqortunillu sulisussarsinissaq pisariaqarput, kisianni immikkoortorpassuarni nammannatik. Kisitsisitigut paasissutissanut tunngavissatut aaqqissuussanik assigiaartunillu nalunaarsuisarnissaq apeqquataavoq.